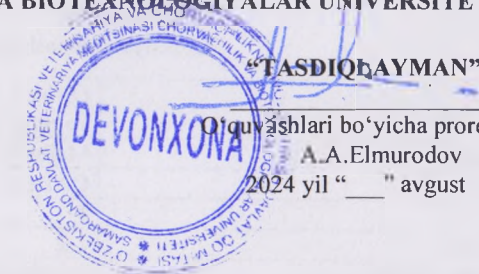

85

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
SAMARQAND DAVLAT VETERINARIYA MEDITSINASI,
CHORVACHILIK VA BIOTEXNOLOGIYALAR UNIVERSITETI

Qo'uvashlari bo'yicha prorektor
A.A.Elmuurodov
2024 yil "___" avgust

QISHLOQ XO'JALIK HAYVONLAR BIOLOGIYASI VA KO'PAYTIRISH
FANI BO'YICHA

SILLABUSI

Magistratura mutaxassisliklari uchun

Bilim sohasi:	800000	– Qishloq, o'rmon, baliq xo'jaligi va veterinariya
Ta'lim sohasi:	810000	– Qishloq xo'jaligi
Mutaxassislik:	70810802	– Qishloq xo'jalik hayvonlarining seleksiyasi va naslchilik

Samarqand – 2024

Modul / FAN SILLABUSI
Zooinjeneriya fakulteti

70811503 — Qishloq xo'jalik
hayvonlarining
seleksiyasi va naslchilik

Fan nomi:	<i>Qishloq xo'jalik hayvonlar biologiyasi va ko'paytirish</i>
Fan turi:	Majburiy
Fan kodi:	QXHBK -1108
Yil:	1
Semestr:	1-2
Ta'lim shakli:	Kunduzgi
Mashg'ulotlar shakli va semestrga ajratilgan soatlar:	240
Ma'ruza	50
Amaliy mashg'ulotlar	50
Laboratoriya mashg'ulotlari	20
Seminar	—
Mustaqil ta'lim	120
Kredit miqdori:	8
Baholash shakli:	Imtihon
Fan tili:	O'zbek

Ta'lim natijalari (TN)

	<i>Bilimlar jihatidan:</i>
TN1	Immunitet, immunogenetika va hayvonlarda uchraydigan irsiy nuqsonlar, mayib-majruhlik va kasalliklar haqida bilimga ega bo'lishlari kerak;
TN2	Irsiyatning moddiy negizi-genom, xromosoma va genlar xususiyatlari hamda ularga ta'sir etuvchi omillar haqida bilishlari lozim;
TN3	Chorva mollarining turlari kesimida sifat va miqdor belgilarini naslga berilish xususiyatlarini ilmiy asoslashni, resessiv, dominant, jins bilan birikkan va chegaralangan belgilar haqida bilimga ega bo'lishlari kerak;
TN4	Chorva mollari turlari kesimida jins nisbati va jinsni sun'iy boshqarishni, irsiyat qonuniyatlari asosida chorva mollari mahsuldorligini va nasl sifatini aniqlashni bilishi kerak;
	<i>Ko'nikmalar jihatidan:</i>
TN5	Genetika qonuniyatlaridan, seleksiya va naslchilik usullaridan keng foydalana oladi;
TN6	Chorva mollari u yoki bu kasallikka rezistentligi va moyilligini oldini oladi;

TN7	Chorva mollarining seleksion belgilarini farqlay oladi;
TN8	Irsiylanish va o'zgaruvchanlik koeffitsiyentlarini ilmiy ishlarda qo'llash bo'yicha xulosa qila oladi;

Fan maqsadi (FM)	
FM1	Magistrlarga chorvachilikning barcha sohalarida, jumladan: qoramolchilik, qo'ychilik, cho'chqachilik, parrandachilik, yilqichilik, mo'ynachilikda hayvonlarni tanlash, juftlash va urchitish yordamida ularning bosh sonini ko'paytirish va mahsuldorligini oshirishning nazariy va amaliy asoslarini o'rgatishdir.

Fanni o'zlashtirish uchun zarur boshlang'ich bilimlar	
1.	Zoologiya
2.	Biologiya
3.	Molekulyar biologiya
4.	Genetika va seleksiya

Fan mazmuni	
Mashg'ulotlar shakli: ma'ruza (M)	
M1	"Qishloq xo'jalik hayvonlar biologiyasi va ko'paytirish" faniga kirish. O'sish va rivojlanishning umumbiologik qonuniyatlari
M2	Qishloq xo'jalik hayvonlarini nasl va mahsuldorlik ko'rsatkichi bo'yicha tanlash
M3	Qishloq xo'jalik hayvonlarining jinsiy va fiziologik voyaga yetishi
M4	Qishloq xo'jalik hayvonlarini urchitish usullari
M5	Qishloq xo'jalik hayvonlarini chatishtirish usullari
M6	Qishloq xo'jalik hayvonlarini jinsiy a'zolarining tuzilishi
M7	Sun'iy urug'lantirishning tarixi va chorvachilikdagi ahamiyati
M8	Hayvonlarni sun'iy urug'lantirish usullari
M9	Murtakni ko'chirish (embrion transplantatsiyasi)
M10	Qoramollarning biologik xususiyatlari, mahsuldorlik yo'nalishlari va ko'paytirish biotexnologiyasi
M11	Qoramollarning biologik xususiyatlari, mahsuldorlik yo'nalishlari va ko'paytirish biotexnologiyasi
M12	Qo'ylarning biologik xususiyatlari, mahsuldorlik yo'nalishlari va ko'paytirish biotexnologiyasi

M13	Parrandalar turlari bo'yicha zot klassifikatsiyasi, biologik xususiyatlari, mahsuldorlik yo'nalishlari va ko'paytirish biotexnologiyasi
M14	Otlarning biologik xususiyatlari, mahsuldorlik yo'nalishlari va ko'paytirish biotexnologiyasi
M15	Cho'chqalarning biologik xususiyatlari, mahsuldorlik yo'nalishlari va ko'paytirish biotexnologiyasi
M16	Baliq zotlari, ularning biologik xususiyatlari va ko'paytirish biotexnologiyasi
M17	Baliq zotlari, ularning biologik xususiyatlari va ko'paytirish biotexnologiyasi
M18	Asalari biologiyasi va zotlarining klassifikatsiyasi.
M19	Naslchilik va tovar xo'jaliklarida klassik seleksiya usullarini qo'llash.
M20	Naslchilik va tovar xo'jaliklarida zamonaviy seleksiya usullarini qo'llash.
M21	Urchitish usullari to'g'risida tushuncha
M22	Qishloq xo'jalik hayvonlarida sof zotli urchitish usulini maqsadli yo'naltirish
M23	Zotlarni yaxshilash usullari
M24	Zotlarni yaxshilash usullari
M25	Yangi zotlarni yaratish dasturlari va imkoniyatlari
Mashg'ulotlar shakli: amaliy mashg'ulotlar (A)	
A1	Tanlashni tashkil qilish va uni o'tkazish.
A2	Juftlash rejasini tuzish.
A3	Naslli erkak va urg'ochi hayvonlarning prepotentligini baholash.
A4	Urg'ochi hayvonlarning jinsiy va fiziologik voyaga yetishi.
A5	Erkak hayvonlarning jinsiy va fiziologik voyaga yetishi.
A6	Erkak hayvonlar jinsiy a'zolarining tuzilishi.
A7	Sun'iy urug'lantirishda ishlatiladigan aslaha va idishlarini ishlatishga tayyorlash.
A8	Erkak hayvonlardan sperma olish usullari.
A9	Sperma (urug') sifatini mikroskopik va makroskopik baholash.
A10	Hayvonlarni sun'iy urug'lantirish usullari.
A11	Donor sigirlarni biologik xususiyatlari va ulardan naslchilikda foydalanish

- fan bo'yicha mashg'ulotlarga doir hech qanday tasavvurga ega bo'lmasa;
- fan bo'yicha matnlarni boshqalardan ko'chirib olganligi sezilib tursa;
- fan bo'yicha matnda jiddiy xato va chalkashliklarga yo'l qo'yilgan bo'lsa;
- fanga doir berilgan savollarga javob olinmasa;
- fanni bilmasa.

Fan o'qituvchisi haqida ma'lumot

Mualliflar:	<p>1. Xujamov J.N. – SamDVMChBU, “Hayvonlar genetikasi, seleksiyasi, urchitish va ko'paytirish” kafedrasini mudiri q.x.f.f.d (PhD).</p> <p>2. Xujanova L.A. – SamDVMChBU, “Hayvonlar genetikasi, seleksiyasi, urchitish va ko'paytirish” kafedrasini katta o'qituvchi b.f.f.d (PhD).</p> <p>3. M.A. Nortosheva- SamDVMChVBU, “Hayvonlar genetikasi, seleksiyasi, urchitish va ko'paytirish” kafedrasini asisstanti.</p>
E-mail:	xujanova@mail.ru
Tashkilot:	Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti “Hayvonlar genetikasi, seleksiyasi, urchitish va ko'paytirish” kafedrasini
Taqrizchilar:	<p>1. Ismoilov Z.F - SamDU universiteti biologiya fakulteti “Genetika va biotexnologiya” kafedrasini b.f.d., professor.</p> <p>2. Ro'ziyev F.A- SamDU universiteti biologiya fakulteti “Genetika va biotexnologiya” kafedrasini mudiri, b.f.f.doktori (PhD).</p>

Mazkur Sillabus universitet o'quv-uslubiy Kengashning 2024 yil ____ avgustdagi ____ sonli yig'ilishi bayoni bilan tasdiqlangan.

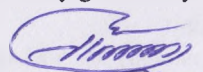
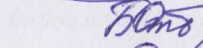

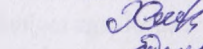
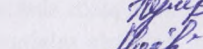
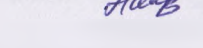
Mazkur Sillabus “Hayvonlar genetikasi, seleksiyasi, urchitish va ko'paytirish” kafedrasining 2024 yil ____ avgustdagi ____ sonli yig'ilishi bayoni bilan ma'qullangan.

'O'quv-uslubiy boshqarma boshlig'i

Fakultet dekani

Kafedra mudiri

Tuzuvchilar

 R. Ro'ziqulov
 O. Boymatov
 J. Xujamov
 J. Xujamov
 L. Xujanova
 M. Nortosheva

A12	Retsipent sigirlarni fiziologik etilishi va ulardan foydalanish
A13	Embrionlarni ajratib olish va ko'chirib o'tkazish.
A14	Naslli erkak hayvonlar urug'larini hamda yuvib olingan embrionlarni muzlatish va saqlash.
A15	Qoramollarni sun'iy urug'lantirish.
A16	Qoramollarni sun'iy urug'lantirish.
A17	Naslli ona qo'ylarni ajratish
A18	Naslli parrandalar oilasini ajratish va ulardan foydalanish
A19	Qo'ylarni sun'iy urug'lantirish.
A20	Echkilarni sun'iy urug'lantirish.
A21	Biyalarni sun'iy urug'lantirish.
A22	Cho'chqalarni sun'iy urug'lantirish.
A23	Erkak baliqlardan go'sht maxsuldorligida foydalanish
A24	Erkak va ona asalarilarni etishtirish va asrash biotexnologiyasi
A25	Chorva mollarini ko'payishiga ta'sir etuvchi omillar (xo'jalik sharoitida o'rganish)

Mashg'ulotlar shakli: amaliy mashg'ulotlar (L)

L1	Sun'iy urug'lantirishda ishlatiladigan aslaha va idishlarini ishlatishga tayyorlash
L2	Erkak hayvonlardan sperma olish usullari
L3	Erkak hayvonlardan sperma olish usullari
L4	Sperma (urug') sifatini mikroskopik va makroskopik baholash.
L5	Sperma konsentratsiyasini aniqlash.
L6	Naslli erkak hayvonlar urug'larini hamda yuvib olingan embrionlarni muzlatish va saqlash
L7	Naslli xo'rozlardan sperma olish usullari
L8	Naslli qo'chqorlardan sperma olish usullari
L9	Chatishtirish. Duragaylarda qon miqdorini aniqlash.
L10	Spermalardan import va eksport maqsadlarida foydalanish.

Mustaqil ta'lim (MT)

		Hajmi (soatda)
1.	Tanlashning genetik asoslari.	6
2.	Chorvachilikda juftlash usullari.	6
3.	Erkin qochirish va qo'lda qochirish	6
4.	Chorva hayvonlarini duragaylash.	6
5.	Sanoat usulda chatishtirish.	6
6.	Zot to'g'risida tushuncha.	6

7.	Liniya va oila sxemasini tuzish.	6
8.	Hayvonlarning fiziologik voyaga yetishi.	6
9.	Sperma konsentratsiyasini aniqlash.	6
10.	Spermani makroskopik baholash	6
11.	Hayvonlarda jinsiy sikl bosqichlari	6
12.	Suniy urug'lantirish usullari.	6
13.	Naslli erkak hayvonlarni sinash va baholash	6
14.	Qishloq xo'jalik hayvonlarini qochirish usullari	6
15.	Naslli erkak va urg'ochi hayvonlarning prepotentligini baholash	6
16.	Tiplar, liniyalar, oilalar va krosslarni yaxshilash va yaratish	6
17.	Sun'iy urug'lantirishning tarixi va chorvachilikdagi ahamiyati	6
18.	Qochirish va tug'ish rejasini tuzish	6
19.	Qishloq xo'jalik hayvonlarini eksterer xususiyatlari	6
20.	Qishloq xo'jalik hayvonlarining inte'leri	6
Jami:		120

Asosiy adabiyotlar	
1.	Sobirov P.S., Kaxarov A.K., Xushvaqtoev A. Genetika va biotexnologiya asoslari. Darslik. Toshkent. 2015.
2.	Eshburiyev B.M. Veterinariya akusherligi. Darslik. T. 2018.
Qo'shimcha adabiyotlar	
1.	Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekistonda erkin va farovon yashaylik. "Toshkent, "Tasvir" nashriyot uyi, 2021. – 52 b.
2.	Mirziyoyev Sh.M. Insonparvarlik, ezgulik va bunyodkorlik-milliy g'oyamizning poydevoridir. Toshkent, "Tasvir" nashriyot uyi, 2021. – 36 b.
3.	Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. Toshkent, "O'zbekiston" nashriyoti, 2022. – 416 b.
4.	O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 28-martdagi "Veterinariya va chorvachilik sohasida davlat boshqaruvi tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-5696 son Farmoni.
5.	O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 31-martdagi "Veterinariya va chorvachilik sohasida kadrlar tayyorlash tizimini tubdan takomillashtirish to'g'risida"gi PQ-187-son qarori.
Axborot manbaalari	
1.	www.Ziyo.net.uz.
2.	www.sea@mail.net21.ru
3.	www.veterinary@actavis.ru

Talabani fan bo'yicha o'zlashtirish ko'rsatkichini nazorat qilishda quyidagi mezonlar tavsiya etiladi:

a) 5 baho olish uchun talabani bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fanning mohiyati va mazmunini to'liq yoritib olsa;
- fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiylik va mantiqiylik saqlanib, ilmiy xatolik va chalkashliklarga yo'l qo'ymas;
- fan bo'yicha mavzu materiallarining nazariy yoki amaliy ahamiyati haqida aniq tasavvurga ega bo'lsa;
- fan doirasida mustaqil erkin fikrlash qobiliyatini namoyon eta olsa;
- berilgan savollarga aniq va loyixada javob bera olsa;
- konspektga puxta tayyorlangan bo'lsa;
- mustaqil topshiriqlarni toliq va aniq bajargan bo'lsa;
- fanga tegishli qonunlar va boshqa meyoriy-huquqiy hujjatlarni to'liq o'zlashtirgan bo'lsa;
- fanga tegishli mavzulardan biri bo'yicha ilmiy maqola chop ettirgan bo'lsa;
- tarixiy jarayonlarni sharxlay bilsa;
- **b) 4 baho olish uchun talabani bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:**
- fanning mohiyati va mazmunini tushungan, fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiy va mantiqiy chalkashliklarga yo'l qo'ymas;
- fanning mazmunini amaliy ahamiyatini tushungan bo'lsa;
- fan bo'yicha berilgan vazifa va topshiriqlarni o'quv dasturi doirasida bajarsa;
- fan bo'yicha berilgan savollarga to'g'ri javob bera olsa;
- fan bo'yicha konspektini puxta shakllantirgan bo'lsa;
- fan bo'yicha mustaqil topshiriqlarni toliq bajargan bo'lsa;
- fanga tegishli qonunlar va boshqa meyoriy hujjatlarni o'zlashtirgan bo'lsa.
- **v) 3 baho olish uchun talabani bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:**
- fan haqida umumiy tushunchaga ega bo'lsa;
- fandagi mavzularni tor doirada yoritib, bayon qilishda ayrim chalkashliklarga yo'l qo'yilsa;
- bayon qilish ravon bo'lmasa;
- fan bo'yicha savollarga mujmal va chalkash javoblar olinsa;
- fan bo'yicha matn puxta shakllantirilmagan bo'lsa.
- **g) quyidagi hollarda talabani bilim darajasi qoniqarsiz 2 baho bilan baholanishi mumkin:**
- fan bo'yicha mashg'ulotlarga tayorgarlik ko'rilgan bo'lsa;